

Мотиви към проекта на Наредба за условията и реда за координация на полетите с държавни безпилотни въздухоплавателни средства за дейности, извършвани в обществен интерес

Проектът на наредба е изготвен на основание на чл. 62в, ал. 2 от Закона за гражданското въздухоплаване (ЗГВ), съгласно който условията и редът за координация на полетите с държавни безпилотни въздухоплавателни средства (БВС) за дейности, извършване в обществен интерес, се определят в наредба, изготвена от министъра на транспорта и съобщенията, министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната и министъра на здравеопазването съгласувано с председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“, председателя на Държавна агенция „Разузнаване“, председателя на Държавна агенция „Технически операции“ и началника на Националната служба за охрана. Разпоредбата на чл. 62в, ал. 1 от ЗГВ предвижда изключение от забраната за експлоатация без разрешение на БВС в определени зони, когато БВС се експлоатират за дейности, извършвани в обществен интерес от държавни органи за охрана, отбрана, национална сигурност, противодействие на престъпността и опазване на обществения ред, осигуряване на пожарна безопасност и защита при пожари, бедствия и извънредни ситуации, както и за нуждите на спешната медицинска помощ.

I. Мотивите за предложените текстове са както следва:

В чл. 1 от проекта на наредба се определя предметът и нейният обхват, като се посочва, че наредбата урежда условията и реда за координация на полетите с държавни БВС за дейности, извършвани в обществен интерес от държавните органи за охрана, отбрана, национална сигурност, противодействие на престъпността и опазване на обществения ред, осигуряване на пожарна безопасност и защита при пожари, бедствия и извънредни ситуации, както и за нуждите на спешната медицинска помощ.

С чл. 2 от проекта се указва, че изискванията на Делегиран регламент (ЕС) 2019/945 на Комисията от 12 март 2019 година относно безпилотните летателни системи и операторите от трети държави на безпилотни летателни системи (Регламент (ЕС) 2019/945) не се прилагат за БВС, използвани от държавните органи и организации по чл. 1. С разпоредбата се конкретизират приложимите правила, като се отчита спецификата при експлоатацията на държавни БВС, които се използват за специфични задачи, изискващи гъвкавост и различен регулаторен подход, без това да компрометира нивото на безопасност.

С разпоредбата на чл. 3 от проекта се създава задължение за държавните органи и организации, извършващи полети с държавни БВС да приемат собствени правила за използване на БЛС, съобразени с техните оперативни потребности. В същото време изрично се въвежда задължение за гарантиране на безопасността на хората и имуществото, което осигурява баланс между оперативната автономия и обществения интерес.

С разпоредбите на чл. 4 и 5 от проекта се урежда отговорността на държавните органи и организации за безопасното използване на БВС, отговорността за вредите, причинени на трети лица, както и задължението за документиране на всяко използване на БВС. С предложенията се цели отчетност, проследимост и възможност за ефективно разследване на инциденти и произшествия, настъпили при изпълнение на дейностите с държавни БВС. Въвеждат се изисквания към дистанционно управляващите пилоти, като се регламентират техните задължения преди, по време и след полета, като целта е да се осигури стриктно спазване на правилата за безопасност и ефективна координация с органите за обслужване на

въздушното движение и/или военните контролни органи. Предвидено е и задължение за незабавно прекратяване на полета при настъпване на заплаха за пилотираната авиация, което е от ключово значение за предотвратяване на инциденти.

В Глава III от проекта е разписана уредбата относно планиране на полетите с държавни БВС и въвеждане на ограничения във въздушното пространство. Въведено е принципното правило полетите с БВС, осъществявани от държавни органи или организации по чл. 1 от проекта да се изпълняват с предимство пред полетите с БВС с общо и търговско предназначение (чл. 6 от проекта). С разпоредбата на чл. 7 се указва, че полетите с БВС, изпълнявани от държавни органи и организации по чл. 1 от проекта, не се ползват с приоритет пред полети на въздухоплавателни средства с пилот на борда, освен когато се изпълняват в условията на неотложност. Също така се регламентира, че полетите с държавните въздухоплавателни средства, полетите за извършване на спешна медицинска помощ и полетите в аварийно състояние, извършвани с пилот на борда, се ползват с предимство пред полетите с БВС, дори когато са налице условия на неотложност. Целта е създаването на яснота относно приоритетите при извършване на полети с държавни БВС, като се гарантира безопасността на всички полети, отчитайки спецификите на отделните дейности.

С разпоредбите на чл. 8-12 са регламентирани правилата относно въвеждането на ограничения във въздушното пространство, като е направено ясно разграничение между общия случай за заявяване на ограничения във въздушното пространство по реда на Наредба № 19 от 6.07.2023 г. за функциониране на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство и случая на необходимост от извършване на полети с БВС от държавните органи и организации в условия на неотложност.

В чл. 8 е регламентирано правилото за заявяване въвеждането на ограничение за използване на въздушното пространство до Центъра за координиране използването на въздушното пространство по реда на Наредба № 19 от 6 юли 2023 г. за функциониране на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство (Наредба № 19). Същевременно са уредени действията при съвпадане на заявки за използване на един и същ обем въздушно пространство от различни държавни органи или организации по чл. 1 от проекта. Предвиденият механизъм за обмен на информация и последваща координация между заявителите има за цел да предотврати възникването на конфликтни ситуации, като предоставя възможност заинтересованите лица да договорят помежду си подходящо разпределение по време, височини или чрез комбинирано използване на въздушното пространство. С разпоредбата се цели постигането на ефективно взаимодействие между държавните органи и организации, извършващи полети с БВС при изпълнение на техните функции, без да се възпрепятства безопасното управление на въздушното движение.

Разпоредбата на чл. 9 урежда редът за извършване на полети в географски зони, в които полетите с БВС са ограничени или забранени. Предвидено е навлизането в такива зони да се извършва само след разрешение от заявителя на съответната зона. Целта е да се гарантира, че ограниченията, въведени по съображения за безопасност, сигурност, отбрана или защита на критична инфраструктура няма да бъдат заобикаляни, като същевременно се създава възможност заявителят на съответната зона да допуска извършването на полети, когато това е необходимо и съвместимо с целите, за които е въведена съответната географска зона.

В чл. 10 са посочени случаите, при които не се изисква предварително резервиране на отделен обем въздушно пространство. Предвидените критерии, а именно максимална излетна маса на БВС, ограничена височина на полета и извършване на операциите извън зоните с повишен риск за гражданското въздухоплаване или при определени ограничения в зоните за безопасност около летищата, отразяват ниското въздействие на тези операции върху останалите ползватели на въздушното пространство. С цел предотвратяване създаването на риск за безопасността и сигурността в ал. 2 на чл. 10 е предвидено държавните органи и организациите по чл. 1 от проекта да координират дейностите си със заявителите на съответните географски зони.

Член 11 урежда специалния режим при извършване на полети с БВС в условията на неотложност. Полетите в условия на неотложност са определени в § 1, т. 5 от допълнителната разпоредба на проекта и обхващат дейности, при които незабавното предприемане на действия е от съществено значение за защитата на живота и здравето на хората, националната сигурност, обществения ред или за ограничаване на последиците от бедствия, аварии и катастрофи. Предвид спецификата на тези дейности не се прилага общият ред за резервиране на отделен обем въздушно пространство по Наредба № 19 от 6 юли 2023 г., тъй като необходимото време за провеждане на процедурата би могло да възпрепятства своевременното изпълнение на законово възложените функции на компетентните органи. Вместо това се въвежда задължение за своевременно информиране на Центъра за координиране използването на въздушното пространство в случаите, когато полетите се извършват в райони с повишена интензивност на въздушното движение или в непосредствена близост до летища. Едновременно с това се въвежда задължение да бъдат посочени хоризонталните и вертикалните граници на използваното въздушно пространство и периодът на използването му, което позволява своевременното информиране на останалите ползватели на въздушното пространство и осигуряването на необходимото ниво на безопасност. С цитираната разпоредба се цели разграничение на случаите, в които е необходимо осигуряване на възможност за незабавно реагиране при извънредни ситуации, като се въведе ясен механизъм на действия от страна на ползвателите на въздушното пространство при полети в условия на неотложност.

Член 12 урежда изключението от задължението за уведомяване на Центъра за координиране използването на въздушното пространство при полети в условията на неотложност, извършвани в неконтролирано въздушно пространство (клас G), извън географските зони за безопасност и ограничените зони около летищата. При тези условия въздействието върху останалите участници във въздушното движение е значително по-малко, поради което не се налага прилагането на механизъм за координация. За сметка на това с проекта се въвеждат допълнителни мерки за безопасност, включващи извършване на оценка на риска, използване на подходящи технически средства за наблюдение, съобразяване с действащите ограничения във въздушното пространство чрез интерактивните карти и NOTAM съобщения, както и прилагане на принципа „наблюдение и избягване“. По този начин се осигурява необходимото ниво на безопасност, без да се създава излишна административна тежест при изпълнението на спешни държавни дейности.

II. Целите, които се поставят с предлагания акт:

Основната цел е създаването на правна рамка, която да гарантира безопасността и сигурността при експлоатация на безпилотните въздухоплавателни средства от държавните органи и организации посредством регламентиране на правилата за координиране на полетите с държавни безпилотни въздухоплавателни средства за дейности, извършвани в обществен интерес. Конкретно поставените цели се изразяват в ясното определяне на държавните органи и организации, които могат да използват държавни БВС, дейностите в изпълнение на които могат да се използват, редът за извършване на координацията между различните ползватели на въздушното пространство. Създава се механизъм за използване на въздушно пространство в условията на неотложност, което би позволило на държавните органи и организации по чл. 1 от проекта на наредба да изпълняват своите дейности в максимално кратки срокове и безопасно.

III. Финансови и други средства, необходими за прилагането на акта:

Предложеният проект на Наредба за условията и реда за координация на полетите с държавни безпилотни въздухоплавателни средства за дейности, извършвани в обществен интерес не налага осигуряването на финансови или други средства за прилагането му, тъй като всички регламентирани в проекта дейности се извършват в рамките на утвърдените бюджети

на компетентните административни органи за съответната бюджетна година.

IV. Очаквани резултати от прилагането на акта, включително финансови:

С приемането на предложения подзаконов нормативен акт ще бъдат въведени ясни правила за координация на полетите с държавни безпилотни въздухоплавателни средства, извършвани в обществен интерес. В резултат на това ще се подобри взаимодействието между държавните органи и организации по чл. 1 от проекта на наредба, органите за обслужване на въздушното движение, военните контролни органи и Центъра за координиране използването на въздушното пространство при заявяването и ползването на зони, а административната тежест ще бъде значително намалена при възникването на необходимост от предприемане на неотложни действия. Координираното използване на въздушното пространство ще повиши ефективността и ще намали времето за реакция при използването на държавни БВС, като същевременно ще бъде осигурена безопасността на останалите ползватели на въздушното пространство. Ясно определените задължения, касаещи документиране на полетите, квалификацията на дистанционно управляващите пилоти и приемането на вътрешни правила за организиране на дейността по наредбата ще способстват за повишаване на отчетността и отговорността при използването на държавни БВС.

Предложеният проект на акт няма да окаже въздействие върху държавния бюджет по смисъла на § 1 от Допълнителните разпоредби на Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Проектът не е свързан с въвеждане на актове от правото на Европейския съюз, поради което не е изготвена и не се прилага справка за съответствието с правото на Европейския съюз.

На основание чл. 26, ал. 3 и 4 от Закона за нормативните актове проектът на наредба и мотивите към него са публикувани на интернет страницата на Министерството на транспорта и съобщенията и на Портала за обществени консултации, като на заинтересованите лица е предоставен 30-дневен срок за предложения и становища по проекта. Постъпилите предложения и бележки са отразени в справка към настоящия доклад.